Soudce Samson - lišky a oslí čelist

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
48

Soudců 15

Postřehy pro učitelku

Po nějakém čase, ve dnech, kdy se žala pšenice (1) V minulé kapitole čteme? „S planoucím hněvem se pak vrátil do otcovského domu.“ (14, 19). Samson je legračně dětinský. Když se rozlobí, uteče k rodičům. Pak ho to doma přestane bavit, vzpomene si, že je vlastně ženatý a vidá se za svou ženou, protože „by rád vešel do pokojíku ke své ženě“. Samson totiž od své ženy utekl ještě před svatevbní nocí. Úvod kapitoly tedy ukazuje na Samsonovu až roztržitou lehkovážnost a bezstarostnost, pro hrdiny často typickou.

Tentokrát budu vůči Pelištejcům bez viny (3) Tentokrát bez viny – takže minule to asi nebylo úplně čisté. Připomeňme, v minulé kapitole dal Samson hádanku, kterou nejde zodpovědět – o lvu, ve kterém byl med, věděl přece jen Samson. Odměnu, kterou měl složit za prohranou sázku, sebral jiným Pelištejcům. A tak, proti Pelištejcům, kteří jsou svévolní, neposlouchají Boha, nestojí tentokrát někdo „superčestný“ jako Jiftách nebo Giedeon, ale naopak někdo ještě svévolnější, než oni – Samson. A tím nám Písmo naznačuje, že když všechna pravidla, všechna čestnost, má základ v Bohu. Pokud chybí víra v Boha, ztrácejí smysl i všechna pravidla. Jak řekl dobře F. M. Dostojevskij: „Není-li Boha, je vše dovoleno“. Pelištějcům to Bůh ukazuje na Samsonovi, který jim škodí naprosto svévolně, vlastně úplně bez důvodu. Pelištejci by čekali, že proti nim někdo bude bojovat kvůli území, moci, kořisti. Že agrese bude mít nějaký cíl, že si s nimi nikdo nezačne „jen tak“. Přichází na ně trest v podobě Samsona, který je „neřízená střela“ a vždycky udělá něco, co nikdo nečeká. Ještě se dostaneme k tomu, že Samson je jedním ze starozákonních přeobrazů Krista – vítězství také získá vlastní smrtí. Ale už v tom, že nikdo ani náznakem netuší, co udělá a řekne příště, je Samson vzdáleně podoben Kristu, jehož jednáním a slovy byli lidé také často překvapeni. Stejně jako u Samsona, ani Krista nedokázali nikdy „najít a chytit“, nebýt zrady. Kristus i Samson stojí nad Zákonem. Samson jen z Božího dopuštění, Kristus proto, že je Bůh sám.

Odešel a pochytal tři sta lišek. (4) Zkusme dnes ani ne chytit, ale byť jen zblízka pozorovat byť jedinou lišku. I když v té době mohla být divoká zvěř celkově četnější, i tak je to slušný výkon. Úkol, kterému se člověk po několik dní musí věnovat s bytostným nasazením. To nám opět představuje Samsona jako někoho, kdo si prostě vezme něco do hlavy a jde za tím, při tom pro to nemá pořádné důvody a ani nemyslí na důsledky. Proč dejme tomu Samson nesebral vojsko a nešel s pelištějci bojovat jako předchozí soudci? Proč zrovna ty lišky? Škoda, kterou píběh popisuje, je nicméně obrovská.

"Kdo tohle udělal?“ Rozkřiklo se: Samson, zeť Timnaťana, za to, že mu vzal ženu (6) Jednání Pelištějců je zdánlivě logičtější. Na rozdíl od Samsona, který 1. si vybral cizinku a mohl čekat kulturní konflikt 2. záměrně dal hádánku, kterou nejde uhodnout 3. se naštval a odešel domů a pak se divil, že už nemá nevěstu. Pelištějcům se stala reálná škoda, ptají se, kdo za to může. Ale! Ve třetím bodě, místo aby potrestali Samsona, potrestají svého krajana, který jim přece pole nezapálil a který vlastně ani Samsoovi neudělal niczlého. Takže se znovu opakuje: Za maskou Pelištějských zákonů je schována svévole a tak na ně dopadá trest v podobě Samsona, který jedná svévolně zcela otevřeně, bez předstírání logiky a nějakých pravidel.

Když takhle jednáte, neustanu (7) Samson se dále zaplétá do spirály agrese, kterou vlastně sám roztočil tím, že si proti zvyklostem a proti přání rodičů (a proti ustanovení Zákona) vybral nevěstu z Pelištějců že dával svou nefér hádanku atd. atd. Jak jsme ale četli ve ver. 14, 4, za bláznivou Samsonovou jízdou stojí Hospodin. Hospodin, kterého neposlouchají ani Pelištějci, ani Izraelci a tak jim ukazuje, co to teprve je pravý chaos. Tentokrát je ale Samsonův hněv úplně spravedlivý.

Copak nevíš, že nad námi vládnou Pelištejci? Cos nám to provedl? (11) Proti samsonovi jdou teď i jeho vlastní – a to dokonce tři tisíce mužů. Všímáme si zde běžného jevu – ustrašení a utlačení lidé považují paradoxně za svého největšího nepřítele toho, kdo se postaví proti jejich utlačovatelům, kdo jim to „zavaří nahoře“. Zároveň, a to je dost komické, se Izraelci bojí nejen Pelištějců, ale i siláka Samsona a tak jich na něj jde rovnou tři tisíce.

Nevrhneme se na tebe (13) Samson přeci jen *je* boží zasvěcenec. Nechce bojovat proti svým krajanům a ani oni nechtějí bojovat proti němu.

Našel čerstvou oslí čelist (15) Samo jméno Lechí znamená čelist. Je otázka, zda se tak místo jmenoval až po Samsonově boji zde (Rámat-lechí, Výšina čelisti), nebo zda si Samson vtipně vybral zbraň, která odpovídala jménu místa. Stejně jako med ve lvovi je i představa oslí čelisti jako zbraně podivná, bláznivá. A navíc, Samson se opět dotýká mršiny zvířete, je to to první, po čem sáhne, a přitom má jako nazír zakázáno se mršiny byť jen doktnout.

A teď mám umřít žízní a upadnout do rukou neobřezanců? (18) Samson se nezalekl tisíce Filištějců, ale bojí se, že umře žízní. Můžeme vzpomenout na Ezaua, který má po návratu z pole takový hlad a je tak unaven, že si myslí, že zemře. Samsonova osobnost je tedy svým způsobem dětinská. Hrdina snese jakékoliv nebezpečí, ale nesnese nudu nebo nepříjemnosti.

I rozpoltil Bůh skalní kotlinu v Lechí a vytryskla z ní voda. (19) Bůh překvapivě Samsonovi, který právě sahal na oslí čelist a který se chová jako dítě, vyhoví. Je nám tím zřejmě naznačeno, že Bohu je stále milejší otevřená svévole a furiantství Samsonovo, za kterým si ale Samson stojí a nese důsledky. Je mu milejší, než zbabělost jeho současníků, porušování Zákona pod nějakou záminkou, než hra na spořádanost a pravidla, za kterými se svévole často schovává. Samson prostě není „slizký“, nebí to kluzký had ani křivák. Nese důsledky svého jednání. Samson je „rovnej chlap“ a tak je Bohu milý. I přes to, že nakonec v příští kapitole špatně skončí.

Soudil Izraele za dnů Filištejců po dvacet let. (20) Samsonovy vylomeniny nějaké „souzení“ na první pohled nepřipomínají ani trochu. Ale zopakujeme ještě naposledy: Ti, kteří nedodržují Zákon, nedodržují pravidla a přitom se tváří, že ano, jsou souzeni skrze Samsona a jeho otevřenou svévoli. Zarazí možná také údaj „dvacet let“, protože jsme zatím četli jen o Samsonově svatbě a pak šlo všechno rychle po sobě, v rozsahu maximálně několika měsíců. A v příští kapitole už Samson zemře. Možná nemáme zapsány všechny Samsonovy činy, ale jen ty nejtipičtější. Možná se těch dvacet let počítá už od Samsonova narození (jako jediný je povolán už v mateřském lůně, ostatní soudci jsou povoláni až během dospělosti). Ještě před jeho narozením se ví, že „On začne vysvobozovat Izraele z rukou Filištejců.“ A tak je možná dvacet let soudcem proto, že už před narozením je pro všechny nadějí, která je osvobozuje od strachu. Anděl říká Josefovi ve snu: „Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů.“ Také Ježíš, a právě Ježíš, je nadějí lidí ještě před svým narozením. Jak už jsme řekli minule, Samson i Kristus stojí nad Zákonem, Samson i Kristus porazí nepřátele vlastně až svou smrtí. Samson znamená „Slunce“, Kristova tvář je při proměnění na hoře nebo ve Zjevení přirovnávána ke slunci, Žalm 84, 12 říká: „Hospodin Bůh je štít a slunce“, Malachijáš prorokuje o Kristu: „vám, kdo se bojíte mého jména, vzejde slunce spravedlnosti se zdravím na paprscích.“ (Mal 3, 20). Samson je tedy svým způsobem předobrazem, stínem Krista, i když velmi podivným.

Osnova výkladu

1. Samson uteče naštvaný domů (minulá kapitola), ale pak si vzpomene, že má ženu a chce s ní bydlet. Ta už má ale jiného
2. Samson pochytá tři sta lišek. To je velká práce, Samson je umanutý.

3. Pelištějci se rozlobí kvůli spálenému poli, potrestají za to ale neviné
4. Samson se ještě víc rozlobí a pobije spoustu Pelištějců
5. Izraelci se leknou Pelištějců a zlobí se na Samsona, že je rozčílil
6. Samson svým lidem nic neudělá a i oni mu nechtějí ublížit, jen se bojí
7. Samson bere do ruky kus mrtvého zvířete, což nesměl. Pobije Pelištějce čelistí na místě, které se jmenuje Čelist
8. Bůh ale Samsonovi pomůže, když má žízeň, protože Samson nijak neskrývá špatnou věc, kterou udělal. Bůh odpiuští tomu, kdo nelže.
9. Samson je soudce už jako nenarozený, protože v něj všichni doufají. Jako později Kristus.

Kulisy příběhu

Pelištejci – národ, zřejmě příbuzný Řekům, který připlul odkudsi z moře a dobyl města na pobřeží. Znali železo, takže měli lepší zbraně, než Izraelci.

Samsonova žízeň – celý příběh se odehrává v polopouši, kde po řád horko jako u nás v létě; i větší. Krajina vypadala možná trochu jako na našich kopcích Oblík a Raná. Představte si, že se v takovém horku a na takovém místě s někým perete třeba hodinu.

Kam dále
NŠ Louny
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
NŠ Louny
Biblický odkaz (kat)
Soudců 15